

EL RAIS I LA GEC

• *Joan Carreras i Martí*

Quan l'any 1971 vaig incorporar-me a l'Enciclopèdia Catalana per ajudar a portar a terme l'obra "*Gran Enciclopèdia Catalana*", convençut de la importància d'aquest projecte com a eina de normalització de la nostra cultura, una de les primeres gestions que vaig fer va ser demanar una entrevista al Dr. R. Aramon i Serra. El senyor Aramon havia col.laborat amb l'Enciclopèdia des del primer moment i quan vaig demanar-li que volgués continuar la seva col.laboració, una vegada superada la greu crisi que acabava de passar l'Enciclopèdia aquell any 1971, crisi que havia fet perillar la seva continuació, de seguida es va mostrar disposat a dedicar a l'Enciclopèdia tot l'esforç que calgués. Exactament igual que havia fet, des del 1965 fins al 1971.

Quin paper hi feia el Senyor Aramon, a l'Enciclopèdia? Formalment n'era l'assessor lingüístic, així consta en les pàgines de crèdits de la Gran Enciclopèdia Catalana, de la GEC, com abreujadament se solia denominar aquesta obra. De fet però, el seu paper tenia un abast molt més gran. El seu assessorament, que en efecte era bàsicament i principalment de caràcter lingüístic, anava més enllà. D'una banda, directament, despatxaven amb ell els redactors de l'anomenada secció de lèxic, que tenien cura de les definicions del Fabra. Solucionava, però, també totes les consultes que els correctors de textos de les diverses seccions li sotmetien. Un text amb la complexitat pròpia d'una enciclopèdia general, dins de la qual hi són presents totes les matèries, tant del camp de les humanitats com del de les ciències i les tècniques, planteja una quantitat considerable de problemes de llengua. I això encara més en el cas del català, sobretot els anys setanta, quan sovint per a molts termes tècnics i científics no hi havia decidida encara una forma adequada que tingués prou en compte les necessitats científiques i les exigències lingüístiques. Aquí el senyor Aramon hi va fer una feina considerable. Sabia escoltar els requeriments dels tècnics i després de veure com havien solucionat el cas les altres llengües romàniques, o de vegades més enllà de les romàniques, suggeria quina podia ser la solució idònia per al català. Tota aquesta tasca generarà un fitxer –en aquella època encara de caràcter manual– enorme de cèdules lexicogràfiques amb milers i milers de neologismes. La tasca d'assessorament del senyor Aramon de tota aquesta incorporació de termes nous a la llengua va ser absolutament cabdal. I tot i que algunes de les propostes que va fer l'Enciclopèdia puguin ser revisables, majoritàriament per la bondat de la solució propugnada, resten com a vàlides i han arrelat en l'ús quotidià del català per part de tants i tants professionals de les arts més diverses –i uso la paraula art en un sentit arcaic–. Ara la situació és tota una altra. Disposem avui de nombrosos diccionaris especialitzats per a àmbits molt diversos, molts d'ells, és veritat, organitzats a partir de buidatges de la mateixa GEC, i disposem d'organismes oficials, amb pressupostos importants, com és ara el Termcat, i l'adaptació i creació dels vocabularis tècnics que calguin pot passar per tots uns altres camins. Però el mèrit de tot el treball, sovint de descoberta, que va poder fer l'Enciclopèdia, en aquest camp, és inseparable de la dedicació i l'entusiasme del senyor Aramon.

Deia que l'assessorament del senyor Aramon anava més enllà. Vull explicar-ho. A l'època –com han canviat les tècniques!– una vegada llestos tots els originals de l'obra, avançant per ordre alfabètic, barrejades i estructurades les diverses parts de cadascuna

de les entrades o veus, s'obtenia una prova que pel seu format en paper molt més llarg que ample, rebia el nom de "cinta". Aquestes proves o "cintes", el nombre de les quals és fàcil comprendre que era molt elevat, eren sotmeses a diversos controls. Un d'aquests controls anava a càrrec del senyor Aramon. Setmana rere setmana sortia de l'editorial amb la cartera ocupada per un gruixut paquet de "cintes" que, ja en el seu domicili, llegiria acuradament i ompliria d'anotacions. Cada setmana, durant nou anys, vaig despatxar amb el senyor Aramon, full per full, aquelles cintes per a comentar-les, discutir-les i arribar a acords, en relació a totes les seves observacions. I aquestes eren, lògicament, sobre aspectes lingüístics, d'ús de la llengua catalana, però també sobre qualsevol aspecte del text que pogués haver-li cridat l'atenció. De vegades, demanant un aclariment; de vegades, advertint d'un error; de vegades, detectant una mancança. Tota la seva experiència d'anys s'abocava en aquella lectura de l'original. I sempre amb seny i coneixement. Aquesta va ser una col·laboració al millorament de l'Enciclopèdia que solament havent-la viscut d'una manera directa és possible de valorar-ne l'abast. En puc donar fe.

I el Rais? No és cap secret que al senyor Aramon, per finor d'orella, li desplaia d'usar el seu nom de fonts sencer i sempre tendeix a abreujar-lo amb la inicial seguida de punt. A l'Enciclopèdia era usual signar els articles, les notes, les observacions amb sigles. Les sigles de R. Aramon i Serra eren Rais. Però Rais és el mot àrab que designa el patró de la nau, el cap, el que mana. A mi, que venia d'una formació de semitista, em feia gràcia. I tots li reconeixiem aquest paper de Rais de la llengua catalana. Una llengua a la qual tant i durant tants anys ha servit bé.